

PŘÁTELSTVÍ AŽ ZA HROB

Kázání ze soboty 24.11.2018 – br. Marek Jonczy

I. Úvod

Jsem idealista, alespoň co se vztahů týče. I přesto, že dnes ve společnosti vládnou spíše podrazy, lži, neupřímnost, často i zákeřnost, stále nechci přestat doufat v hodnotu přátelství. Stále věřím v to, že Rychlé šípy nebo Hoši od Bobří řeky skutečně existovali, že i v reálném světě lze najít hrdinné přátelství stejné, jako mezi smyšlenými postavami mých oblíbených westernových hrdinů Vinettoa a Old Shatterhanda.

A koneckonců v přátelství stále věřím taky proto, že jsem jich v životě sám mohl několik poznat a prožít.

Možná i proto mě vždy fascinoval známý biblický příběh vyprávějíci o silném poutu mezi královským synem Jónatanem a Davidem. Na první čtení může mít toto vyprávění stejné romantické obrysy, jako je tomu u knižních nebo filmových postav, které jsem vzpomenu. V bližším úhlu pohledu, nám může tato událost nabídnout zajímavé a docela hluboké momenty k přemýšlení o podstatě opravdového přátelství.

II. Vyvolený David (kontext)

David byl pomazán za krále prorokem Samuelem, protože si jej Bůh vyvolil. Davidova cesta na trůn však byla teprve na začátku. Bohem „vyvolit“, jak víme, neznamená mít nebo obdržet něco hned. Je to pouze závazek nebo Boží zaslíbení, které jednou dojde naplnění. Neznamená to koneckonců ani nějaké zázračné vymanění se z nástrah každodenního života. Všimněme si, že David patřil mezi biblické postavy doufající v tyto závazky, i přes veškerá nebezpečí, léčky a intriky, které mu přicházeli do života. Nesnažil se brát Boží zaslíbení do svých rukou, pouze trpělivě očekával.

Odměnou se mu dostávala Boží pomoc v situacích, kdy jako muzikant dokázal uhýbat před kopím depresi trpícího krále Saula, v situaci kdy porazil pelištejského válečníka Goliáše, nebo když už jako úspěšný vojevůdce vítězil v dalších bitvách Izraele. Boží pomoc přišla také ve chvíli nejobtížnější, když musel o svůj život zápolit se samotným králem Saulem, který se ze žárlivosti a strachu o svůj trůn snažil Davida různými způsoby, intrikami i nájemnými vrahy odstranit ze svého dvora.

A právě tady se rodí příběh jednoho z největších biblických přátelství. Přátelství mezi Davidem a královským synem Jónatanem.

III. Nerovné přátelství

Je to docela paradox dva konkurenti na život a na smrt. Jónatan, jako nejstarší králův syn, který se měl stát jeho nástupcem a David pasáček ovcí, ze kterého vyrostl všemi milovaný hrdina, předurčený k tomu, aby se stal králem. V tehdejší době nebylo místa pro oba. A přece se právě tyto dva stali přáteli na život a na smrt. Uvědomíme-li si všechny okolnosti, právem nám může přijít, že je jejich přátelství nečekané, skoro jako zázrak.

Dnes bychom v Jónatanově přístupu určitě hledali nějaký kalkul. Muselo mu být jasné, že stane-li se David králem, nebude mít podle tehdejších zvyklostí právo na jakékoliv postavení, a pro jeho rodinu to bude znamenat zkázu, smrt a vyhlazení. Možná by někoho napadlo, že byl Jonatán slaboch, který dostal z Davidových činů takový strach, že se raději snažil

kamarádit. Jenomže také Jonatán byl velmi statečný muž, který dokázal takřka sám porazit celou setninu nepřátel. Určitě ani David nebyl žádný Golem, kterému by se nedalo postavit.

Přesto se tito dva stali přáteli. Nic je k tomu nenutilo. Dva muži, kteří si rozhodli vzájemně pomáhat, jeden pro druhého riskovali život, jeden stál při druhém. A to i přesto, že jim to v jejich životech dělalo neskutečné potíže.

IV. Nevýhodná přátelská smlouva královského syna

Budeme-li číst příběh těchto dvou přátel pozorně, určitě nám neunikne zajímavý důraz na uzavírání smluv mezi oběma muži. Uzavírání smluv mezi jednotlivci nebylo nic neobvyklého. Již v 18 kapitole můžeme pozorovat zajímavý jev, kdy je Jónatan aktérem smlouvy, která má stvrdit jejich přátelství. Zvláštní, korunní princ sám od sebe nabídl přátelství bezvýznamnému pasáčkovi ovcí, který se shodou okolností přimotal na královský dvůr. Že nejde o kalkulu dokazuje i 3 verš 18. kapitoly: „*Jónatan miloval Davida jako sám sebe.*“

A vypadlo to ze začátku moc hezky. Přátelství až za hrob, stvrzené smlouvou. Trochu mi to tady zase připomíná známý romantický obraz z máyovek, když Vinnetou s Old Shatterhandem uzavřeli pokrevní bratrství pořezáním a spojením rukou.

Problémem našeho sledovaného příběhu je však otec Saul, Jónatanův táta, jehož žárlivost přerostla v tak silnou nenávisť, že se Davida rozhodl jednou provždy odstranit.

Určitě si dokážete představit, co s ním muselo dělat vědomí, že jeho syn, který se má stát nástupcem trůnu je přítelem jeho úhlavního nepřítele. Říkal jsem, že Jónatan se s ním nespřátelil proto, že by z toho něco chtěl mít. Ale něco z toho přece jenom měl. Problémy. Na jednu stranu chtěl zůstat věrný svému otci a ctít jej jako tátu i krále, a zároveň měl být přítelem jeho největšímu sokovi. Zřejmě by to měl daleko snazší, kdyby se na nějaké bratříčkování s Davidem vykašlal. Měl by doma pokoj. Klidně si mohl v klídku čekat, až se sám stane králem.

Naopak. Dozvídáme se, že se dokonce dostal do situace, kdy byl při obhajobě a ochraně svého přítele Davida vystaven otcovu hněvu a výčitkám. Text (1. Sam 20,30-33) A tohle všechno muselo vydržet Jónatanovo přátelství.

V. Stvrzení smlouvy přátelství

Ve dvacáté kapitole se David dostal do bezvýhodné situace. Tušil, že mu Saul usiluje o život a další setkání s ním by mohlo být pro něj posledním. Požádal proto svého přítele Jónatana, aby pomocí zkoušky u svého otce zjistil, zda je situace opravdu vážná. Izrael slavil svátek novoluní a jako vjevůdce měl David česné místo u králova stolu. David poprosil Jonatána, aby jej u otce při této příležitosti omluvil s tím, že odjel navštívit svojí rodinu, kde se s nimi měl zúčastnit rodinné oběti. Dle reakce Saula, měli oba poznat, jak si na tom David před králem stojí.

Součástí plánu je ale také zajímavá moment – kdy se Jónatan znovu odvolává na jejich smlouvu z dřívějších dob a znovu jí s Davidem stvrzuje. Jónatan dokonce prosí Davida o dodatek k této smlouvě, který má vyjádřit loajalitu k Jónatanovi, kdyby se David stal králem. Jónatan z vývoje situace vycítil, že Bůh od jeho otce skutečně odstoupil a i on připouští možnost, že by se David klidně mohl stát králem. Tehdejším zvykem, totiž byla likvidace všech odpůrců nového panovníka včetně jejich rodin. Smlouva tak měla zaručovat především bezpečnost. Jónatan na druhou stranu Davidovi slíbil, že bude-li nucen David utíkat, nebude proti němu bojovat a nenechá usmrtit Davida ani jeho rodinu. Kromě těchto

praktických důsledků smlouva znovu potvrdila a vyjádřila hlubokou důvěru a vzájemnou loajalitu spojenectví mezi oběma muži.

Ještě dvakrát se v textu setkáme s odkazem na tuto smlouvu, jako by se chtělo zdůraznit, že vztah mezi Davidem a Jónatanem je skutečně důležitý.

IV. Závěr

Je zvláštní kolikrát si tito dva muži potvrdili své přátelství smlouvou. Na druhou stranu smlouvy ve Starém zákoně měli obrovský význam. Nebyl to cár papíru, jak je tomu často dnes.

Je potřeba si také uvědomit, že Jónatan byl také vázán smlouvou ke své rodině, na kterou se mohl klidně kdykoliv vymluvit.

A ještě jeden důležitý postřeh by pro nás mohl být v dnešním přemýšlení nosný. Smlouvu ve starověku uzavíral vždy silnější se slabším z iniciativy silnějšího. Stejně tak tomu bylo i v případě královského syna. Zatímco dnešní hospodářské smlouvy stanovují oběma stranám stejné podmínky, tzv. právní rovnost, tehdejší smlouvy zrcadlily faktický stav společnosti, kdy se silnější stával garantem slabšího, nebo i společensky níže postaveného.

Odsud může pramenit první výzva dnešního příběhu k nám. Možná, že někteří z nás poznali nebo prožívají stejné přátelství jako měl David a Jónatan. Za to je určitě potřeba děkovat Bohu. Jestli to tak není, pak možná stojí za to, se na příběh podívat také z druhé strany. Co když máme být my ti, kteří přátelství - možná i občas nerovné - můžou nabídnout těm druhým?

Připomeňme si také na závěr, že úplně stejný charakter nerovnosti má ale i Boží smlouva s člověkem. I k nám se naprosto nerovná bytost sklání s nabídkou nevýhodné smlouvy přátelství. I pro něj může platit stejná otázka. Co z toho má? Stejně jako Jónatan i David - jenom problémy. Přesto nám na příběhu těchto dvou přátel ukazuje, jakým darem a hodnotou může právě přátelství být.

V Ježíši Kristu jsme tento význam a hodnotu rozkryli zcela. Ke svému životu potřebujeme ostatní lidi, ale také někoho nad sebou. Někoho, kdo k nám přišel a jako ten vznešenější nám nabídl sebe. Abychom my mohli žít, on zemřel.

Ještě před svou smrtí nám připomněl své nejdůležitější přikázání: „*Milujte se navzájem. Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele.*“ Toto, jako by pro nás měla být podstata všeho. Příběhy Jónatana, Davida i Ježíše ukazují na to, že přátelství je dar, který má obrovskou hodnotu i smysl. Zvláště v dnešním světě. Nepřestávejme jej hledat i nabízet.

Amen